

РОЗДІЛ 5
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО;
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК: 342.951:351.82

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО
ПОКОЛІННЯ У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

LEGAL AND ADMINISTRATIVE REGULATION OF THE FOURTH
GENERATION OF HUMAN RIGHTS IN THE HEALTH SYSTEM

Болдіжар С. О.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Конституцією України як Основним законом держави чітко задекларовано, що Україна – правова, соціальна та демократична держава. Найважливішою ознакою демократичної, правової держави є наявність дієвих та реальних механізмів забезпечення прав та свобод людини і громадянина. При цьому, слід зауважити, що особливості та дієвість механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина, в тому числі у сфері охорони здоров'я, перебувають на первинних стадіях свого формування, що засвідчує про низький та недостатній рівень розвитку, а як наслідок – гарантованості у реалізації відповідної групи прав.

Виважена та усвідомлена державна і міжнародна політика у сфері забезпечення належної реалізації четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я виступає важливою запорукою не тільки комфортного проживання людей, розвитку громадянського суспільства, забезпечення толерантності, розуміння та поваги до прав людини та її свобод, але й запорукою подальшого розвитку людства у складних сучасних умовах глобалізаційних процесів і диджиталізації, які постійно видозмінюються, розвитку науково-технічного прогресу, загроз щодо втрати контролю людства над штучним інтелектом тощо, але є й важливим важелем у збереженні сприятливого життєвого середовища в окремих регіонах, країнах та загалом на нашій планеті Земля – в контексті наявних спільних екологічних та біологічних проблем людства – зокрема негативних кліматичних змін та пандемії коронавірусу.

Водночас саме забезпечення належної реалізації четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я є важливим елементом для ефективного функціонування всієї системи природних прав людини не тільки в Україні, а й у всіх демократичних, правових

держав. Вказане засвідчує про необхідність розробки та практичного втілення таких механізмів, які б дозволяли імплементувати конституційні положення на практиці, зокрема, щодо створення дієвих умов для людини як найвищої соціальної цінності держави, зокрема, у сфері реалізації прав людини четвертого покоління у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: права людини; четверте покоління прав людини; охорона здоров'я; четверте покоління прав людини у сфері охорони здоров'я; адміністративно-правовий механізм; реалізація прав людини.

The Constitution of Ukraine as the basic law, which clearly declared that Ukraine is a legal, social and democratic state. It is best to define a democratic, legally functioning existing and real economic truth and freedom of man and people. At the same time, make sure to ensure what is particularly important and improve what is real, and it has done the real thing, which is the truth and freedom of man and citizen, and when we work, people experience in the early stages of people who deny the low and low level of development, and as a result - the guarantee in the case of responsible groups is true.

You have seen and reported that state and international politics used their own service on Thursday, when a real person lived, when a person tries to create this job, not just comfortable residents who are developing citizens and tolerant who support the true person and his freedom, but also the key to human development, people are in modern global processes and didactics, which require change, the development of scientific and technological progress, the threat is lost by people who lose history in an artificial sense, but he believes that there is a need to explore a new level in the country, and in general on our planet Earth - in the context of common environmental and biological problems of people - very negative climate change and coronavirus pandemics.

In fact, it is at a time when the people who exist in this person yesterday that there is a healthy element for the effective functioning of all systems of natural human rights that do not exist in Ukraine, but are all democratic, legal states. Pointing to the confirmation of the authenticity of the mailing and practical implementation of such enterprises, which allow to implement constitutional institutions in practice, users who believe that a person needs a person, how to find a variety of human opportunities, believe that the truth is important on Thursday.

Keywords: Human Rights; Fourth Generation of Human Rights; health care; Fourth Generation of Human Rights in health care; administrative legal mechanism; realization of Human Rights.

Постановка проблеми. Станом на сьогодні дослідженню адміністративно-правового механізму регулювання у сфері забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я, так само як і дослідженню специфіки реалізації досліджуваної групи прав в спеціалізованих джерелах відведено незначну увагу. Вказане породжує проблематику в правозастосуванні

та створює умови «незахищеності» у правомірній реалізації прав людини четвертого покоління у сфері охорони здоров'я.

Стан опрацювання. Досліджувана проблематика є актуальною з точки зору науки та практики, а окремі її аспекти лягли в основу дослідження праць таких науковців як І. Алмаші, Ю. Грошевого, Я. Лазура, Д. Шембаніц, Ю. Шемшученка.

Мета статті. В межах наукового дослідження увага зосереджуватиметься на розкритті особливостей механізму адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я, в тому числі шляхом формування даного поняття, а також на розкритті специфіки реалізації відповідної групи прав.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розбудови України, як демократичної та правової держави, зумовили необхідність якісних змін в механізмі забезпечення реалізації прав людини, в тому числі і щодо реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я. Чітке усвідомлення та оптимізація існуючої системи механізму адміністративно-правового регулювання прав людини та належний рівень функціонування реалізації прав людини є проявом демократичної та правової держави. Водночас комплексність та всебічність цього наукового дослідження напряму залежить від чіткого розуміння поняття і специфіки функціонування механізму адміністративно-правового регулювання не тільки прав людини як таких, а прав людини четвертого покоління у сфері охорони здоров'я.

В першу чергу, зауважимо, що під механізмом адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я пропонується розуміти сукупність адміністративно-правових засобів, які, впливаючи на управлінські відносини у сфері прав людини четвертого покоління, організовують їх відповідно до завдань суспільства та держави.

Досліджуючи питання механізму адміністративно-правового регулювання у вказаній сфері, необхідно виділити дві складові,

що відіграють вирішальну роль для функціонування цього механізму:

- 1) забезпечення прав та законних інтересів суб'єктів прав людини четвертого покоління;
- 2) забезпечення публічного інтересу держави і суспільства в цілому.

Саме дотримання двох вищезазначених складових і надає можливість твердити про ефективність чи неефективність відповідного механізму правового регулювання.

1. Об'єктом адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав людини четвертого покоління є відносини та явища, що сформувались з приводу реалізації прав людини четвертого покоління, а також адміністративно-правові норми, що регулюють відповідні відносини. Серед таких ми можемо виділити відносини, що склались з приводу реалізації: 1) права на клонування; 2) права на зміну статі; 3) права на штучне запліднення; 4) права на трансплантацію; 5) права на евтаназію; 6) права на гендерну ідентичність; 7) права на сексуальну орієнтацію [Нормативна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні, що може бути визначена як взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та принципів права, які відображені у відповідних актах внутрішньодержавного та міжнародного права, що має на меті ефективне забезпечення належного практичного втілення в життя можливостей, установлених нормами права, громадянами України, іноземними громадянами або підданими, особами без громадянства, особисто або через створені ними організації, та іншими уповно-

важеними суб'єктами, з метою забезпечення охорони здоров'я, безпечного для життя і здоров'я довкілля, санітарно-епідеміологічного благополуччя, а також задоволення їх власних потреб та інтересів у цій сфері.

Нормативна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні у свою чергу містить наступні елементи:

- нормативна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні за внутрішньодержавним правом;
- нормативна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні за міжнародним правом.

2. Інституційна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні, яку пропонується визначити як взаємоузгоджену цілісну сукупність уповноважених суб'єктів та їх діяльність, що має на меті ефективно забезпечення належного практичного втілення в життя можливостей, установлених нормами права, громадянами України, іноземними громадянами або підданими, особами без громадянства, особисто або через створені ними організації, та іншими уповноваженими суб'єктами, з метою забезпечення охорони здоров'я, безпечного для життя і здоров'я довкілля, санітарно-епідеміологічного благополуччя, а також задоволення їх власних потреб та інтересів у цій сфері.

Інституційна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні у свою чергу містить наступні елементи:

- національна інституційна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні;
- міжнародна інституційна система реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні.

Висновки. Отже, під механізмом адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я пропонується розуміти сукупність адміністративно-правових засобів, які, впливаючи на управлінські відносини у сфері прав людини четвертого покоління, організують їх відповідно до завдань суспільства та держави.

Реалізацію прав людини в Україні запропоновано визначити як практичне втілення в життя можливостей, встановлених нормами права громадянами України, іноземними громадянами або підданими, особами без громадянства, особисто або через створені ними організації, та іншими уповноваженими суб'єктами, з метою забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля в Україні, а також задоволення їх власних потреб та інтересів у цій сфері.

Форма реалізації прав четвертого покоління прав людини у сфері охорони здоров'я в межах роботи розкрито як зовнішній вираз практичного втілення в життя новітніх прав людини у сфері охорони здоров'я, які закріплені за внутрішньодержавним та/або міжнародним правом, і мають на меті створення умов для практичного втілення в життя відповідної можливої міри поведінки, установлені нормами права, громадянами або підданими відповідної держави, іноземними громадянами або підданими, особами без громадянства, особисто або через ство-

рені ними організації, та іншими уповноваженими суб'єктами, з метою забезпечення охорони здоров'я, безпечного для життя і здоров'я довілля, санітарно-епідеміологічного благополуччя, а також задоволення їх власних потреб та інтересів у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болдіжар С.О., Пішта В.І. Механізм адміністративно-правового регулювання щодо забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я: загальна характеристика. Забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 12 квітня 2019 р.); під заг. ред. С.Б. Булеци, Я.В. Лазура, М.В. Менджул. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2019. С. 44-47.
2. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17 травня 2018 року № 2427-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 28. Ст. 232.
3. Антонович М. Правова культура українського народу в сфері прав людини: історичний розвиток та сучасний стан. Право України. 2003. № 12. С. 75-78.
4. Мушак Н.Б. Концептуальні підходи до класифікації прав людини в умовах глобалізаційних процесів. Часопис Київського університету права. 2011. № 2. С. 298-302.
5. Лаврик М.А. К теории соматических прав человека. Сибирский юридический вестник. 2005. № 3. С. 16-26.
6. Іваськевич Д.О. Четверте покоління прав людини – соматичні права людини. Грані права: ХХІ століття: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2018 р.). У 2-х т. Т. 1 / за ред. Г.О. Ульянової. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 186-189.
7. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
8. Теория государства и права: учеб. для вузов / под ред. В.М. Корельского и В.Д. Первалова. М. : НОРМА-ИНФРА-М, 2000. 616 с.